

Probeerdag Leerlijn Lezen en Schrijven

Thema Gevoelens

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Lezen en Schrijven	
Leshandleiding	4
Lees het zelf	
Leshandleiding	6
Voorleestijd	
Gesprekskaartje	8
Printbladen Lezen en Schrijven	
Printblad Tekst	9
Printblad Gevoelens in de tekst	11
Printblad Woordweb	12
Printblad Mijn scène	13
Printbladen Voorleestijd	
Lampje	14
Bronnenoverzicht	21

Inleiding

Probeerdag

Welkom bij de Probeerdag! We wensen je veel plezier met het proberen van onze lessen.

Wat vind je in het pakket voor de Probeerdag?

- het onderdeel Lezen en Schrijven met de bijbehorende printbladen (45 minuten)
- het onderdeel Lees het zelf (30 minuten)
- het onderdeel Voorleestijd (30 minuten)

Je kunt deze onderdelen op één dag doen, maar natuurlijk ook verspreid over meerdere dagen.

Wat heb je nodig?

- dit lespakket met printbladen
- een (zelfgekozen) leesboek voor elk kind
- eventueel het boek *Lampje* van Annet Schaap, maar er is ook een printblad beschikbaar

Veel succes!

Show, don't tell

Benodigheden

Leerkracht: digibord met de schrijftipvideo van Marlies Slegers

Leerlingen: printbladenset, pen of potlood

Lesdoel

Kennis: leren om verschillende gevoelens in teksten te herkennen

Schrijfvaardigheid: oefenen met het toepassen van de schrijftechniek *Show, don't tell*

Tekst: dagboekfragment

1. Introductie (10 min.)

- Vertel de leerlingen dat ze deze les gaan lezen, schrijven en praten over het thema 'Gevoelens'. Ze kruipen in het hoofd van personages uit een verhaal en leren hoe zij omgaan met hun gevoelens. Ook denken de leerlingen na over hun eigen gevoelens en hoe zij zelf zouden reageren in bepaalde situaties.
- Ga in gesprek over de volgende vraag:
 - In boeken zijn de hoofdpersonen niet altijd gelukkig. Waarom schrijven schrijvers niet alleen over gelukkige personages waarbij alles goed gaat? (*Antwoord: als personages moeten omgaan met tegenslagen, levert dat verhalen op die spannender zijn dan wanneer alles goed gaat.*)
- Bespreek dat een situatie verschillende gevoelens kan oproepen. Voor de ene persoon kan dat een fijn gevoel zijn, voor de andere persoon een minder fijn gevoel. Vertel dat jullie gaan nadenken over gevoelens in verschillende situaties.
- Toon de situaties op het bord:
 - *Je komt in een nieuwe klas terecht en je kent nog niemand.*
 - *Je wil dezelfde telefoon als je klasgenoten, maar dat mag niet van je ouders.*
 - *Je krijgt het slot van de wc niet meer open.*
 - *Je ziet een bekende Nederlander die iedereen in je klas geweldig vindt in het winkelcentrum.*
- Laat de leerlingen zich bij iedere situatie inbeelden dat zij dit zouden meemaken. Welke gevoelens roepen de situaties bij ze op? Bespreek het met de groep.

2. Voorspellen en lezen (5 min.)

Deel de printbladenset uit. Vertel dat de tekst op het eerste printblad uit het boek *Spinder* komt, dat is geschreven door Simon van der Geest. Het fragment gaat over Hidde en zijn oudere broer Jeppe. Jeppe heeft Hidde de bijnaam Spinder gegeven.

- Kijk samen naar de tekst en stel de leerlingen de volgende vraag:
 - Boven aan de tekst staat 'Vrijdag 20 mei'. Ook staat er 'Beste ikweetniehoejeheet'. Wat voor soort tekst denk je dat dit is? (*Mogelijke antwoorden: een stuk uit een dagboek of een brief.*)
- Lees het fragment voor en laat de leerlingen meelezen. Vraag de leerlingen om de woorden en zinnen te markeren die beschrijven hoe Hidde en Jeppe zich voelen.
- Laat de leerlingen de volgende vragen op het printblad beantwoorden. Bespreek daarna samen de antwoorden.
 - Welk gevoel past bij Hidde/Spinder? (*Mogelijke antwoorden: Hidde/Spinder is geschrokken, verbaasd, overstuur, teleurgesteld, machteloos, boos, verdrietig, hij ervaart een gevoel van onrechtvaardigheid.*)
 - En welk gevoel past bij zijn oudere broer Jeppe? (*Mogelijke antwoorden: Jeppe is boos, geïrriteerd, voelt zich machtig.*)
 - Aan welke woorden of zinnen herken je dat het om deze gevoelens gaat? (*Mogelijke antwoorden: Hidde: Ik opende mijn mond, maar er kwam geen geluid uit. Het voelde of er een bubbel in mijn keel zat, die steeds groter werd; ik kreeg geen hap meer door mijn keel; Het was alsof mijn stoel verdween, en de tafel, en de hele kamer; stamelen; aanstaren.*)

Mogelijke antwoorden Jeppe: Dus jij moet opzouten; hij bevroor. Eén seconde. Toen hief hij zijn arm en ramde met een harde bonk zijn vork in de tafel; hij trok de afwasmachine open, smeet zijn bord erin en vertrok naar zijn kamer.)

- o Welke woorden en zinnen zou de schrijver nog meer kunnen toevoegen bij deze gevoelens?

Bespreek vervolgens met de groep de volgende vragen:

- o Hoe zou jij je voelen als je in de situatie van Hidde/Spinder zou zitten?
- o Wat vind je van de houding van Jeppe?
- o Op welke manier denk je dat Hidde/Spinder het beste kan omgaan met de situatie?

3. Video bekijken (5 min.)

- Vertel dat jullie deze les gaan oefenen met een schrijftip van Marlies Slegers: *Show, don't tell*.
- Start de video met Marlies Slegers.
- Stel de volgende vragen aan de leerlingen:
 - o Kun je uitleggen wat de schrijftip van Marlies Slegers inhoudt? *(Mogelijke antwoorden: je zegt niet wat het gevoel is van je hoofdpersoon, maar je laat het zien. Je beschrijft hoe iemand zich gedraagt als hij een bepaald gevoel heeft en noemt het gevoel niet.)*
 - o Waarom is deze tip heel handig als je schrijft over gevoelens? *(Antwoord: je kunt het gevoel van een personage goed overbrengen door het te beschrijven in plaats van te benoemen. Je kunt je als lezer beter voorstellen hoe het is om je zo te voelen, je leeft mee.)*

5. Schrijven (15 min.)

- Vertel de leerlingen dat ze nu zelf een stukje over een gevoel gaan schrijven. Hierbij gaan ze de schrijftip van Marlies Slegers gebruiken.
- Laat de leerlingen een gevoel kiezen: *verveeld, jaloers, woedend, verlegen, angstig, verliefd, blij, ...*
- Vraag de leerlingen om op hun printblad een woordweb te maken bij het gevoel dat ze hebben gekozen. Welke zinnen of woorden horen daarbij? Help de leerlingen op weg door de volgende vragen te stellen: hoe ziet iemand eruit met dat gevoel? Hoe gedraagt diegene zich? Benadruk dat de leerlingen ook aan een moment uit hun eigen leven kunnen denken waarop ze zich zo voelden.

- Vraag de leerlingen om een aantal woorden en zinnen uit hun woordweb te onderstrepen die ze gaan gebruiken voor hun tekst.
- Laat de leerlingen een personage bedenken en een situatie die past bij het gevoel dat ze hebben gekozen. Ondersteun leerlingen die moeite hebben met het bedenken van een situatie. Vraag ze zich voor te stellen in welke situatie het gekozen gevoel voor kan komen.
- Laat de leerlingen een korte scène schrijven op het printblad, waarin duidelijk wordt welk gevoel iemand heeft, liefst zonder dat ze het gevoel benoemen.

6. Feedback en afsluiting (10 min.)

- Laat een aantal leerlingen voorlezen wat ze hebben geschreven.
- Bespreek na ieder voorgelezen fragment de volgende vragen en laat de luisteraars reageren:
 - o Welk gevoel wordt beschreven?
 - o Door welke woorden of zinnen weet je dat het om dit gevoel gaat?
 - o Welke woorden of zinnen zou de schrijver nog meer kunnen toevoegen bij dit gevoel?

Zelfstandig lezen

Benodigheden leerkracht

geen

Benodigheden leerlingen

leesboek, eventueel een reserveleesboek, aantekeningenschrift, potlood of pen

1. Voorbereiding

Dit is een voorbeeld van een Lees-het-zelfles. In de aanpak van De Schoolschrijver lezen leerlingen acht weken lang in zelfgekozen boeken over het thema. Voor deze les is het niet nodig dat de boeken over één thema gaan. Ter voorbereiding is het nodig dat elke leerling bezig is in een (zelfgekozen) leesboek. Het kan ook dat ze in deze les beginnen in het leesboek.

2. Introductie (5 minuten)

- Zeg dat je in deze les de leerlingen iets wil vertellen over een groot, dik boek over gevoelens. Het boek heet *Alles wat ik voel* en is geschreven door Stine Jensen. Zij is filosofe.
- Vraag of de leerlingen weten wat een filosofe is. Leg uit dat een filosoof iemand is die vragen stelt over hoe het leven in elkaar zit en probeert daar antwoorden op te vinden.
- Zeg dat je een stukje gaat voorlezen waarin Stine Jensen uitlegt hoe zij nadenkt over gevoelens.

Hoi, hoe gaat het?

Dat is een vraag die we bijna elke dag aan elkaar stellen. Meestal zeggen we 'goed hoor' of 'druk' of 'gaat wel'. Maar, hoe voel je je écht?

We zeggen vaak niet echt hoe we ons voelen. En dat heeft grappig genoeg weer alles te maken met hoe we ons voelen. Als je je verdrietig voelt, maar je ziet dat iedereen om je heen vrolijk is, dan durf je dat soms niet eerlijk te zeggen. Of je denkt dat een bepaald gevoel niet hoort bij een situatie, en doet maar alsof. Bijvoorbeeld als iemand uit je klas gaat verhuizen en iedereen zegt dat heel erg jammer te vinden, terwijl jij stiekem blij bent dat diegene weggaat.

De meesten van ons leren van kinds af aan om gevoelens te onderdrukken of te verstoppen. Als je boos bent, bijvoorbeeld, moet je 'even tot tien tellen' of 'afkoelen' op je kamer. En omdat je geleerd hebt je gevoelens weg te stoppen, kan het gebeuren dat je je gaat schamen voor hoe je je voelt, zeker als het niet zulke fraaie gevoelens zijn, bijvoorbeeld als je jaloers bent en op wraak zint.

Emotie komt van het woord 'emovere', dat 'in beweging brengen' betekent. Meestal merk je wel dat er iets in je lichaam gebeurt als er een emotie loskomt. Je wordt bijvoorbeeld rood als je boos bent. Of je borst zwelt op als je trots voelt. Of er komen tranen, bij verdriet. Emoties maken iets los. Ze zetten iets in beweging. Dat is het mooie van emoties. Dankzij emoties verandert er iets en gebeurt er iets. Van een klap tot een kus — emoties brengen van alles teweeg.

Uit: *Alles wat ik voel*, Stine Jensen, Kluitman, p. 11-12.

- Benoem wat je hebt geleerd van deze tekst en schrijf het op het bord: 'Van deze tekst kon ik leren dat emoties iets in beweging brengen. Je voelt emoties in je lichaam. Emoties zorgen ervoor dat er iets verandert. Maar kinderen leren ook om emoties te verstoppen, waardoor ze soms niet meer weten hoe ze zich voelen.'
- Geef de leerlingen de opdracht om tijdens het lezen in hun eigen boek erop te letten wat ze zelf voelen tijdens het lezen.

3. Lezen (20 minuten)

- Laat de leerlingen zelfstandig en stil lezen.
- Ondersteun leerlingen die dat nodig hebben.

4. Afsluiting (5 minuten)

- Vraag de leerlingen om in tweetallen de volgende leesvraag te bespreken: wat voelde je tijdens het lezen?
- Vraag de leerlingen vervolgens klassikaal hoe het lezen is gegaan en ga kort in op hun ervaringen.
- Vraag een aantal leerlingen om de leesvraag te beantwoorden.
- Tot slot: Stine Jensen geeft in haar boek ook tips over hoe je kunt omgaan met gevoelens. Als je het leuk vindt, kun je deze tip met de klas uitproberen:

Kun je oefenen om blij te zijn? Jazeker, er zijn trucs om blij te worden. Zo kan het helpen om te glimlachen, zelfs als je niet vrolijk bent. Dan hou je je lichaam een beetje voor de gek. En word je soms toch wat blijer. Probeer het maar eens uit (...).

Voorleestijd: Lampje

Benodigheden leerkracht

Het boek *Lampje* van Annet Schaap, of de printbladen met de eerste twee hoofdstukken van *Lampje*

Benodigheden leerlingen

geen

Voorleestijd

In het onderdeel Voorleestijd lees je dagelijks voor uit een boek over het thema. Met behulp van gesprekskaartjes voer je gesprekken over het boek. In het probeerpakket lees je de eerste twee hoofdstukken voor uit *Lampje*. Daar voer je een gesprek over.

Gesprek

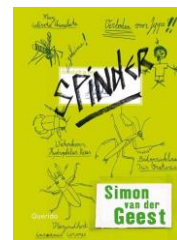
Lees de eerste twee hoofdstukken voor uit het boek. Voer daarna een kort gesprek over het boek met behulp van onderstaande vragen. Lees daarna eventueel het hele boek voor of laat leerlingen het boek zelfstandig lezen.

- Vroeger maakte de vader van Lampje vuurtjes in de tuin en dan kwamen er piraten die de hele avond liedjes zongen, droevige verlangliedjes en verschrikkelijke over de Geheimen van de Zee. Lampje werd daar tegelijk bang en blij van. Heb je dat ook weleens? Vertel eens. Nu doet hij dat nooit meer. Waarom niet, denk je?
- Lampje verzint een trucje om te onthouden dat ze de lucifers niet moet vergeten. Wat voor trucje is dat? (*Antwoord: ze legt de lucifers in haar hoofd op een tafeltje met een lampje zoals haar moeder vroeger ook had, zodat het het eerste is wat ze ziet als ze wakker wordt.*) Heb je ook weleens dat je iets écht niet wil vergeten? Wat doe je dan? Werkt dat? Denk je dat Lampjes manier goed zou werken voor jou?
- Waarom is het zo belangrijk dat Lampje de lucifers niet vergeet? Wat kan er gebeuren als er geen lucifers meer zijn?
- Lampjes vader zegt dat het zijn schuld zou zijn als er iets misgaat, of eigenlijk Lampjes schuld. En Lampje is bang dat hij boos wordt als het haar niet lukt de vlam aan te krijgen of als ze de lucifers vergeet. Wat vind je daarvan?

Printblad Tekst

Uit

Spinder, Simon van der Geest, Querido, p. 6-8 (ISBN 9789045112800)

Vrijdag 20 mei

Beste ikweetniethoejeheet,

Ik ga mijn dieren verliezen. Allemaal. Mijn broer komt mijn kelder inpikken. Drie jaar lang heb ik geknutseld en gebouwd aan mijn insectenlaboratorium. Drie jaar lang heb ik insecten verzameld en verzorgd. En ineens moeten ze allemaal verdwijnen?

Hij zei het net, bij de spaghetti, gewoon langs zijn neus weg. We zaten tegenover elkaar aan tafel. Mam was er niet - mijn broer en ik eten meestal met z'n tweeën, of allebei apart, omdat ze vaak tot laat werkt.

Hij zei: 'Hé Spinder, moet je horen. Ik krijg een drumstel. En dat drumstel komt in de kelder. Ik ga d'r een oefenhok van maken. Dus jij moet opzouten.'

Ik weet niet of jij een broer hebt. Ik weet niet of hij ouder of jonger is. De mijne is ouder. Grote broers denken vaak dat ze heel wat zijn. Ze denken dat ze jou kunnen vertellen wat je moet doen, alleen omdat ze toevallig een paar jaar eerder zijn geboren. Ze kijken nooit naar je om, en als ze iets van jou af willen pakken, roepen ze doodleuk: opzouten.

'We hebben Michel uit de band gegoooid,' vertelde Jeppe verder. 'Hij bakte er niks van. Sloeg zijn stokjes steeds kapot.'

* Ik heet geen Spinder, hoor. Mijn broer noemt me zo om me te treiteren. Ik heet gewoon Hidde.

En hij kwam altijd te laat. Nu word ik dus de nieuwe drummer.'

'Kan jij drummen dan?' stamelde ik.

'Tuurlijk, strontvlieg. Maar ik moet veel oefenen. Daarom krijg ik nu het drumstel.'

Hij proppte een gehaktbal naar binnen en smakte verder: 'De broer van Stier heeft een busje, die komt het woensdag over een week langsbrengen. Dan moet die kelder leeg zijn. Dus je hebt nog anderhalve week om dat ongedierte eruit te gooien.'

Ik bleef hem aanstaren. Het was alsof mijn stoel verdween, en de tafel, en de hele kamer. Ik zweefde in het niks.

'Hallooo?' Hij zwaaide zijn hand voor mijn ogen heen en weer.

'Maar...' wist ik eruit te persen, 'dat drumstel kan toch ook wel op je kamer?'

'Zie je het voor je? Mijn kamer is toch veel te klein. Een drumstel moet in de kelder, man.'

Ik opende mijn mond, maar er kwam geen geluid uit. Het voelde of er een bubbel in mijn keel zat, die steeds groter werd. Tot hij knapte.

'En de Deal dan?' Ik hapte nog eens, alsof ik dat woord weer in kon slikken, maar het zweefde al in de kamer. Het was vreemd om het na al die tijd hardop te zeggen.

Jeppe bevroor. Eén seconde. Toen hief hij zijn arm en ramde met een harde bonk zijn vork in de tafel. De vork bleef rechtop in het tafelblad natrillen.

Jeppe keek me aan van onder zijn vette haarlok. 'Oppassen, Spinder. Toen waren we klein. En ik heb nooit gezegd dat je de kelder voor eeuwig mocht hebben. Je hebt hem lang genoeg gehad. Nu is het mijn tijd.'

Hij stond op, trok de afwasmachine open, smet zijn bord erin en vertrok naar zijn kamer. Ik kreeg geen hap meer door mijn keel.

Gevoelens in de tekst

Welk gevoel past bij Hidde/Spinder?

En welk gevoel past bij zijn oudere broer Jeppe?

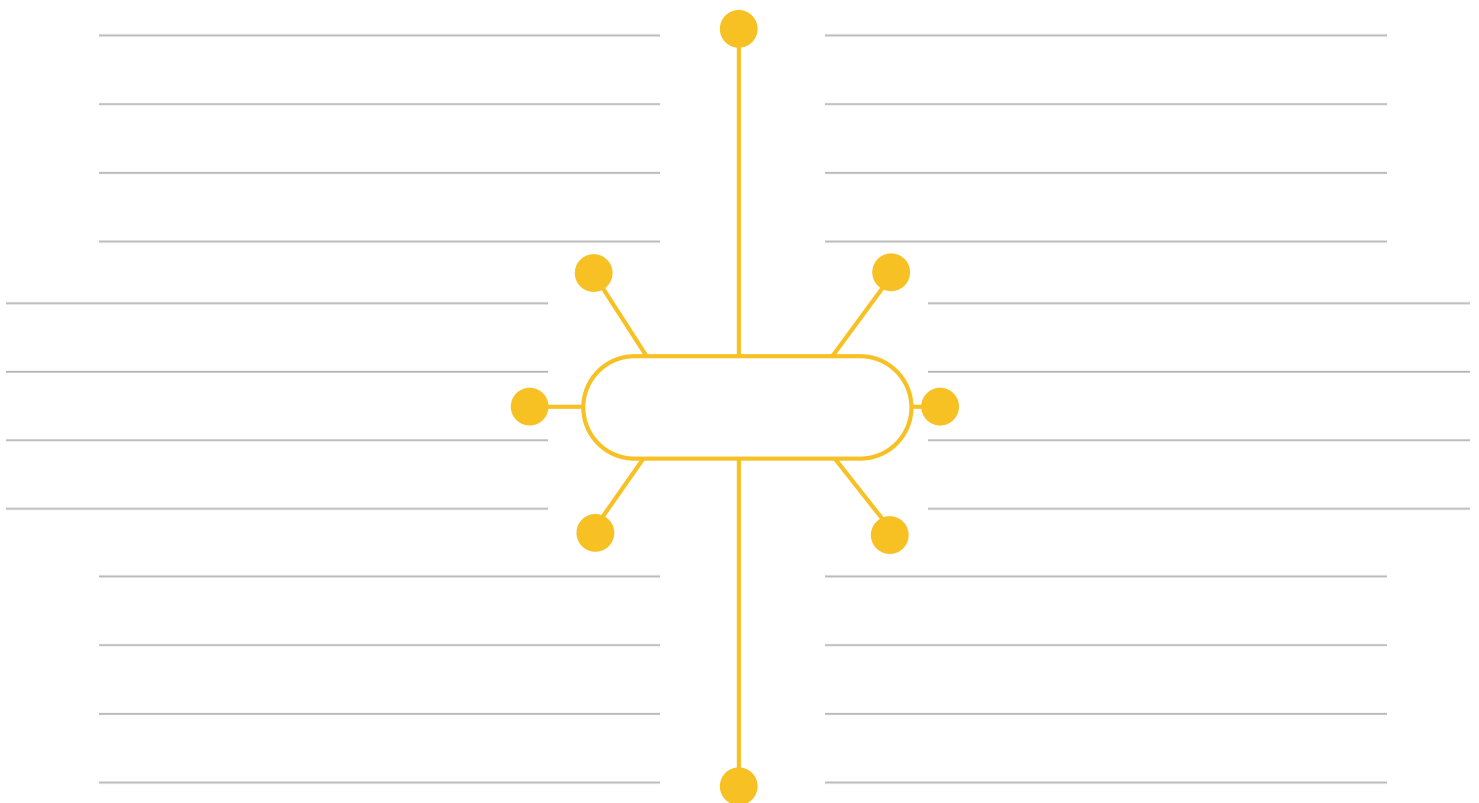
Aan welke woorden of zinnen herken je dat het om deze gevoelens gaat?

Welke woorden of zinnen zou de schrijver nog meer kunnen toevoegen bij deze gevoelens?

Woordweb

Maak een woordweb bij het gevoel dat je hebt gekozen.

Kies uit: verveeld, blij, beschaamd, woedend, angstig, verliefd, jaloers, verlegen...

Mijn scène

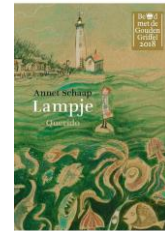
Bedenk een personage en een situatie die past bij het gevoel dat je hebt gekozen.

Schrijf hier de scène.

Lampje

Uit

Lampje, Annet Schaap, Querido, p. 8-17 (ISBN 9789045120379)

Lucifer

Een eiland dat nog een beetje vastzit aan het vasteland, als een losse tand aan een draadje, heet een schiereiland. Op dit schiereiland staat een vuurtoren, een hoge grijze, die 's nachts zijn licht rond laat gaan over de kleine stad aan zee. Zo zorgt hij ervoor dat de nacht wat minder donker lijkt en het grote land, de wijde zee wat minder groot en wijd.

In het huis naast de toren woont de vuurtorenwachter Augustus met zijn dochter. Een klein tuintje hebben ze en een rotsig strandje, waar altijd wel wat aanspoelt. Vroeger zaten ze daar vaak de hele avond, terwijl het licht ver boven hun hoofd in het rond draaide. Dan maakte Augustus een vuurtje en uit de haven kwamen bootjes aangevaren met piraten erin. Die kwamen dan om het vuur zitten, aten geroosterde vis en zongen de hele nacht. Drink- en vreetliedjes zongen ze, droevige verlangliedjes, maar ook hele verschrikkelijke, over de Geheimen van de Zee, waar het meisje tegelijk bang en blij van werd, waarna ze meestal bij haar moeder op schoot kroop. Maar nu komen er nooit meer piraten, en vuurtjes maakt haar vader ook niet meer.

Als het schemert moet het licht al branden. Het meisje steekt het altijd aan. Iedere avond klimt ze de eenenzestig treden op, maakt een roestig deurtje in de lenskap open, ontsteekt de pit, draait het mechaniek op dat de lens in het rond laat draaien, doet het deurtje dicht en klaar.

Het was zwaar werk toen ze nog kleiner was, maar nu zijn haar armen sterk geworden en haar benen klimmen

makkelijk de treden op en af, twee keer per dag. Drie keer, als ze de lucifers vergeet. Dat gebeurt soms, en dan moppert haar vader. 'Het wordt al donker en het licht is nog niet aan! Wat als er een schip verdwaalt, kind, wat als het op de rotsen loopt en het is mijn schuld, of eigenlijk de jouwe. Schiet op, naar boven! Zal ik maar zelf? Ik zal wel zelf...' Hij komt al half overeind.

'Ik ga toch al,' mompelt het meisje, en ze grijpt de lucifers uit het laatje. Het doosje rammelt zacht, er zit er nog maar eentje in.

Morgen lucifers kopen, denkt ze. Onthouden.

Onthouden is moeilijk, vindt het meisje. Er zit altijd zoveel in haar hoofd: liedjes, verhalen, dingen die ze moet leren, dingen die ze wil vergeten maar die toch steeds terugkomen. Als ze iets moet onthouden vergeet ze het vaak, en wat ze wil vergeten onthoudt ze maar telkens.

Ze verzint een trucje terwijl ze de treden op klimt. Wat moest ze ook weer onthouden? O ja, lucifers. In gedachten pakt ze een doosje vol en legt dat op een tafeltje in het midden van haar hoofd. Met een klein lampje erbij dat op het doosje schijnt, dan is dat morgenochtend het eerste wat ze ziet als ze wakker wordt. Hoopt ze. Wat voor lampje? Van groen email met een afgesleten gouden randje. Haar moeder had vroeger zo'n lampje bij haar bed. Dat is dan weer iets wat ze eigenlijk wil vergeten.

Bedenk een ander lampje, Lampje, zegt ze tegen zichzelf. Want Lampje is ook haar naam.

Eigenlijk heet ze Emilia. Maar dat was ook haar moeders naam geweest. En vroeger vond haar vader het lastig dat er altijd twee mensen opkeken als hij riep en later wilde hij de naam nooit meer horen. Dus noemt hij haar Lampje.

'Maar een licht ben je niet, Lampje,' zegt hij altijd, als ze iets vergeet of ergens over struikelt, en meestal net met hete soep of zo.

Lampje klimt naar boven met de laatste lucifer. Ze moet heel voorzichtig zijn, hij mag niet uitgaan voor het licht aan is, want dan... Scheepswrakken en een boze vader. Wat erger zou zijn, weet ze niet.

Ze draait de pit wat op en maakt hem een beetje pluizig, zodat hij goed vlam kan vatten. Dan pakt ze de lucifer uit het

doosje en kijkt hem streng aan.

‘Doe je best! Ik meen het hoor! Anders...’

Anders wat? Wat zou een lucifer het allerergste vinden?
Uitwaaien? Doormidden gebroken worden? Nee, ze weet het al.

‘Anders gooi ik je in zee,’ fluistert ze. ‘Word je zo nat dat je
nooit meer zal branden.’ Tot hij natuurlijk aanspoelt... Ergens
op een heet strand en op zou drogen in de zon en...

‘Lampje!’ De stem van haar vader klinkt nog steeds hard, al
komt hij van eenenzestig treden diep. ‘Het licht! NU!’

Meestal slaapt hij allang om deze tijd, snurkend in zijn stoel.
Maar net vanavond niet. Ze strijkt de lucifer af. Een vonkje van
niks. Nog eens. Nu verschijnt er een keurig vlammetje en de
geur van zwavel komt mee. Goed zo. Ze maakt een kommetje
van haar andere hand en brengt ze samen naar de pit. Toe
maar! De vlam aarzelt even en wordt dan groter.

‘Vlammetje vlammetje ga het maar doen.

Drink maar traan en vreet maar katoen.’

zingt ze zo’n beetje, terwijl ze in het felle licht kijkt. Ze had een
beetje een knoop in haar maag, maar die is nu los.

Deurtje dicht, mechaniek opdraaien, klaar.

‘*Lucifers lucifers,*’ neuriet ze als ze de treden weer af loopt.
Niet vergeten.

Maar ze vergeet het toch.

Storm

En natuurlijk komt er een storm, de volgende dag. Een erge.

De hele dag is het windstil geweest, maar nu krijzen de meeuwen onrustig en janken de honden de hele tijd. Ze voelen de dreiging, zeggen hun bazen en ze kijken bezorgd naar de lucht.

Laat in de middag pakken wolken zich samen aan de horizon. Loodgrijs wordt de hemel boven zee en de zon duikt onder. *Geen schemering vandaag*, fluistert hij. *Ik ben weg*.

Het wordt aardedonker buiten.

Binnen staat een meisje wit van schrik voor een leeg laatje.

Ze heeft de hele dag tussen de glibberige rotsen naar mosselen gezocht, want die zijn lekker en kosten niks. Ze zocht ook zeepieren voor de kippen en wrakhout voor het vuur, dat ze te drogen legde in het tuintje. Toen zocht ze ook nog even naar een bijzondere schelp of een fles met een briefje erin, maar die lagen er niet. Toen ze opkeek was het ineens donker en moest ze de lamp al aan gaan steken. En wist ze opeens weer wat ze was vergeten, de hele dag.

Buiten valt het donker in stilte. De stad heeft nog even.

Even om de was binnen te halen en de luiken dicht te doen. De winkels te sluiten, de kinderen binnen te roepen.

‘Ah, mogen we nog even, nog heel even?’

‘Nee, niks nog heel even. Naar binnen, nu!’

Nog even voor de oude vissers om met hun hoofden te knikken en met glinsterende ogen dingen te mompelen als ‘Ja ja... Het gaat weer donderen. Net als toen en net als toen. Toen met de Paasstorm, toen met de Noorderkaapstorm in februari, toen de schapen door de lucht vlogen en de schepen op het strand gekwakt werden...’ Zo erg kan het vast niet meer worden, toch? Of wel? Ze drinken hun melk met kleine slokjes. Vroeger was alles erger, weten ze, maar wie weet kan het nog erger. Wie weet hebben we het ergste nog niet gezien...

Het begint te waaien.

‘Lampje? Lampjewaarbenje?’ De stem van haar vader laat alle woorden aan elkaar kleven. ‘Lampjeishetlichtalaan?’

'Ja, ja,' mompelt Lampje. 'Even lucifers halen.'

Ze slaat haar sjaal om, pakt haar mandje en rent het huis uit. De wind rukt de deur uit haar handen en slaat hem achter haar weer dicht.

'Dank je wel, wind,' zegt Lampje. Tegen de storm kun je maar beter beleefd zijn. Dan holt ze glibberend weg, het tuintje door, het rotspad over, naar de stad.

De zee slaat over de rotsen, in steeds hogere golven.

Van het schiereiland naar de wal loopt een smal pad van stenen, onregelmatig als een slecht gebit. Zelfs bij vloed steken ze boven water uit. Lampje springt van steen naar steen. De wind blaast in haar gezicht en trekt aan het mandje met de zeemleren lap erin. Die is om de lucifers droog te houden straks, als ze terugkomt. Ze moet ook weer helemaal terug. Daar probeert ze nog maar niet aan te denken. Dat is niet zo moeilijk, want de wind blaast de gedachten uit haar hoofd.

'Dank je wel wind, alweer bedankt.' De wind is eigenlijk wel een soort vriend, hoopt ze.

Haar vriend probeert Lampje van de rotsen in zee te blazen. Haar schoenen zijn al doorweekt en ze glibberen over de stenen. Hier en daar staat een paaltje waar ze zich aan vast kan houden om even uit te blazen.

Het is niet meer heel ver, denkt ze, maar ze kan het niet goed zien. Zand waait in haar gezicht, en andere dingen die de wind heeft meegepikt van het strand. Kletsen zeewier, takken, stukken touw.

Cadeautjes, Lampje. Kijk!

Ze veegt ze uit haar haar. Lieve wind, nijldige wind. Ik hoef niet, ik hoef niks. Alleen maar lucifers.

Dat maakt de wind zeker boos, want hij begint met regen te smijten. In een paar tellen is ze doorweekt en de storm blaast haar nog kouder. Ze zwoegt ertegenin.

'Ophouden nou,' hijgt ze. 'Ga liggen, wind. Af!'

De wind is geen hond, trekt zich niks van haar aan. Neemt nog een aanloopje en hoei!

Maar daar is het basalten trapje. Lampje glibbert erheen, valt, stoot haar knie, maar pakt de leuning en hijst zich omhoog. Daar is de kade.

In de haven klapperen alle touwen tegen alle masten. Het is een orkest: geroffel, gegier, en de eerste paukenslagen van de donder. Lampje hoort haar eigen voetstappen niet als ze de kade over rent. De storm probeert haar de verkeerde straat in te blazen, maar ze weet de weg, ook in het donker.

Niemand is op straat. De huizen staan rustig de storm te doorstaan. Die zijn niet bang om weggeblazen te worden. De bomen zetten zich schrap, maar verliezen blaadjes en takken. Een ijzeren emmer rolt ratelend langs. Alle luiken zijn dicht, alle winkels zijn gesloten.

Steeegjes in, straten in. Als ze er bijna is, wordt de regen hagel en de wind smijt handenvol in haar gezicht. Au, au! Ze beschermt zich met haar armen en rent door. Daar is de straat met de winkel van meneer Rozenhout. De wind geeft nog een laatste ruk aan haar mand.

Toe nou, geef nou hier. Zo'n leuk mandje om mee te gooien, om heel ver weg te blazen, helemaal naar een ander land, of...

'Blijf af!' gilt Lampje en ze houdt het stevig vast. Nog meer hagel dan maar, klets!

Maar dan is ze er, daar is de winkel. De groentekisten zijn naar binnen, de luiken dicht, het licht is uit. De deur zit op slot. Natuurlijk, want wie komt er nu nog een boodschap doen?

'Ik!' roept Lampje. 'Ik ben het! Meneer Rozenhout! Doe open!'

Zelfs haar stem blaast de wind weg, ze kan hem zelf nauwelijks horen. Met haar vuisten bonkt ze tegen de deur. 'Meneer Rozenhout!'

Domoor, piepstem. Denk maar niet dat iemand je hoort. Ik blaas je stem weg, ik blaas jou weg, ik blaas je dwars doormidden. En alle lucifers die je afstrijkt blaas ik uit, ha, makkie.

Haar vriend die geen echte vriend is, rolt om van het lachen.

Hij heeft gelijk, denkt Lampje. Wat probeer ik nou ook. Ze is koud en haar benen trillen. Moet ze nou weer helemaal terug? Zonder lucifers?

Ze gilt nog een keer uit alle macht. 'Meneer Rozenhouout!!'

Er gaat een klein lichtje aan, achter in de winkel. Iemand komt met een kaars naar de deur gelopen. Het is de kruidenier, meneer Rozenhout, in een kamerjas met een sjaal om. Als hij Lampje ziet haast hij zich naar de deur, schuift de grendel eraf en doet hem open.

Een enorme windvlaag waait Lampje naar binnen. Het winkelbelletje rinkelt als een gek.

‘Hallo,’ bibbert Lampje. ‘Heeft u nog lucifers?’

‘Deur dicht, deur dicht!’ roept meneer Rozenhout, en samen duwen ze de deur tegen de storm in het slot. Het wordt meteen stil. De hagel klettert nog tegen de ruiten, maar dat is buiten. Lampje hijgt en druipt.

‘Wat zei je nou, kind? Kom je nou helemaal van de vuurtoren, door de storm?’

‘De lucifers waren op. En het licht moet aan.’

‘Meneer Rozenhout schrikt. ‘Is dat nog niet aan? Ja, natuurlijk moet dat aan! Zeker vannacht! Maar jij gaat die storm niet meer in.’

‘Jawel hoor,’ zegt Lampje. ‘Dat moet wel.’ Ze probeert zeker te klinken, maar haar stem is een raar piepje. Ze wringt haar sjaal een beetje uit en ziet dat haar voeten in een grote plas staan.

‘Kom even mee naar boven.’ De kruidenier legt een hand op haar natte schouder. ‘Droge kleren, warme melk... Kind, je bent verkleumd. Je kan niet zo...’

Ze schudt zijn hand weer af. ‘Ik moet terug! Twee doosjes graag. En of u het op wilt schrijven.’

‘Gekkenwerk!’ Meneer Rozenhout schudt zijn hoofd. ‘Je haalt je de dood op de hals!’ Maar hij is vóór alles kruidenier en zijn handen zoeken al in de voorraadkast. ‘Zwaluw toch? Extra Kwaliteit? Maar je moet eerst even warm worden. Ik meen het hoor... Wie stuurt er nou een kind door dit...’

‘Frederik? Wie is daar?’ De stem van mevrouw Rozenhout komt uit het trapgat.

‘Het is Lampje, om lucifers.’

‘Lampje van de vuurtoren?’

‘Hoeveel Lampjes ken je, mens.’

‘Laat haar even bovenkomen!’

‘Dat had ik zelf ook al bedacht.’

Kregelig pakt meneer Rozenhout lampjes kletsnatte sjaal, hangt die over een olievat en geeft haar de zijne. De wol kriebelt tegen haar natte wang.

‘Doe dan hier even je schoenen uit en boven je natte boel, dan kunnen we...’

‘Nee, dank u wel,’ zegt Lampje. ‘Ik moet naar huis.’ De sjaal glijdt van haar af en valt op de grond, maar ze pakt hem niet op, rolt de lucifers in de lap en legt ze in haar mandje. Dan rent ze naar buiten.

Bronnenoverzicht

Lezen en Schrijven

- Printblad Tekst: *Spinder*, Simon van der Geest, Querido, p. 6-8 (ISBN 9789045112800)

Lees het zelf

- *Alles wat ik voel*, Stine Jensen, Kluitman, p. 11-12 (ISBN: 9789020622126)

Voorleestijd

- *Lampje*, Annet Schaap, Querido, p. 8-17 (ISBN 9789045120379)